

Marcin Będzieszak

Problemy finansowania edukacji ponadgimnazjalnej w powiatach ziemskich

Ekonomiczne Problemy Usług nr 76, 33-43

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MARCIN BĘDZIESZAK

Uniwersytet Szczeciński

PROBLEMY FINANSOWANIA EDUKACJI PONADGIMNAZJALNEJ W POWIATACH ZIEMSKICH

Wprowadzenie

Finansowanie edukacji w Polsce w zasadniczej części powierzone zostało jednostkom samorządu terytorialnego. W związku z tym, że system dochodów własnych kolejnych szczebli samorządu nie pozwoliłby na udźwignięcie ciężaru finansowania tej części zadań własnych, stworzony został odpowiedni instrument wsparcia – część oświatowa subwencji ogólnej. Środki te w części samorządów zaspokajają całość potrzeb związanych z finansowaniem edukacji, a w pozostałych – tylko część.

Celem artykułu jest wskazanie na problemy związane z finansowaniem części zadań oświatowych w powiatach ziemskich, tj. funkcjonowania publicznych liceów ogólnokształcących, profilowanych i techników.

1. Mechanizmy finansowania zadań oświatowych z funduszy publicznych w Polsce

Na oświatę ze środków publicznych przekazywane jest w Polsce 3,4% PKB (4,8% PKB, jeśli uwzględnić także szkolnictwo wyższe), z tego szkolnictwo ponadgimnazjalne to 0,9% PKB¹. W krajach OECD finansowanie to kształtuje się odpowiednio w granicach 2,3–4,9% PKB dla oświaty oraz 3,3–7,0% PKB przy uwzględnieniu szkolnictwa wyższego (tabela 1). Dystrybucja środ-

¹ *Education at Glance 2010 – OECD Indicators*, OECD 2010, s. 218. Dane za rok 2007.

ków finansowych na oświatę realizowana jest przez różne poziomy władzy publicznej, w zależności od konstrukcji systemu oświaty.

Tabela 1

Wydatki publiczne i prywatne na edukację w krajach OECD jako procent PKB

Wyszczególnienie	Średnia OECD	Polska	Minimum*	Maksimum*
Edukacja podstawowa, gimnazjalna i ponadgimnazjalna				
wydatki publiczne	3,3	3,4	2,3 (Słowacja)	4,9 (Islandia)
wydatki prywatne	0,3	b.d.	0,3 (Słowacja)	0,2 (Islandia)
Edukacja ogółem				
wydatki publiczne	4,8	4,8	3,4 (Słowacja)	7,8 (Islandia)
wydatki prywatne	0,9	0,5	0,5 (Słowacja)	0,8 (Islandia)

* W odniesieniu do wydatków ogółem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Education at Glance 2010*, op. cit., s. 220.

Publiczne zadania oświatowe realizowane są w Polsce przez szkoły i placówki funkcjonujące jako jednostki budżetowe oraz przez autonomiczne akademickie i zawodowe szkoły wyższe. Szkoły inne niż wyższe podległe są organom założycielskim. W tabeli 2 przedstawiono rodzaje szkół, jakie zakładają lub prowadzą jednostki samorządu terytorialnego, co wiąże się z pełnym lub częściowym finansowaniem działalności tych jednostek. Dodatkowo szkoły prowadzone mogą być przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministra właściwego do spraw rolnictwa oraz ministra właściwego do spraw środowiska.

Tabela 2

Rodzaje szkół oraz ich organy założycielskie

Organ założycielski	Rodzaj szkoły
Gmina	Szkoły podstawowe i gimnazja z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych szkół artystycznych oraz szkół przy zakładach karnych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. Przedszkola
Powiat	Szkoły podstawowe specjalne i gimnazja specjalne, szkoły ponadgimnazjalne, z wyjątkiem szkół i placówek o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym

Organ założycielski	Rodzaj szkoły
Województwo	Szkoły podstawowe specjalne i gimnazja specjalne, szkoły ponadgimnazjalne o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym. Publiczna uczelnia zawodowa – utworzenie, likwidacja, zmiana nazwy, połączenie dokonywane na wniosek sejmiku województwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991, nr 95, poz. 425, ze zm., art. 5; ustawa z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2005, nr 164, poz. 1365, ze zm., art. 18.

Finansowanie zadań oświatowych ze środków publicznych w Polsce można podzielić na: finansowanie ze środków budżetu państwa (pośrednie) oraz dodatkowe finansowanie ze środków jednostek samorządu terytorialnego (bezpośrednie) ze źródeł dochodów własnych. Dokonanie takiego rozróżnienia jest istotne ze względu na przyjęty sposób kalkulacji wysokości wydatków oświatowych.

Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności w zakresie edukacji publicznej², należy do zadań własnych gminy. Odpowiednio powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym. Efektem tego jest sytuacja, w której jednostki samorządu terytorialnego realizują zadania własne (wszystkie wskazane przez ustawy) we własnym imieniu, na własną odpowiedzialność i w ramach posiadanych możliwości finansowych³.

Dochodem, który tradycyjnie wiąże się z zadaniami oświatowymi, jest część oświatowa subwencji ogólnej. Subwencja definiowana jest jako bezwrotna pomoc finansowa udzielana różnym podmiotom w celu wsparcia ich działalności⁴. J. Osiatyński podkreśla, że „subwencja jest transferem, który beneficjent [...] może wykorzystać zgodnie z własną wolą” oraz jako całkowicie przeciwną konstrukcję podaje dotację, która musi być wykorzystana zgodnie z wolą podmiotu dotującego⁵. Cechy te decydują o tym, że środki finansowe, jakie otrzyma gmina lub powiat z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej

² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 2001, nr 142, poz. 1591, ze zm., art. 7 pkt 8.

³ M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska-Koczkodaj, *Finanse samorządowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 23.

⁴ *Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006, s. 665.

⁵ J. Osiatyński, *Finanse publiczne. Ekonomia i polityka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 186.

dla jednostek samorządu terytorialnego, nie muszą zostać przeznaczone na zadania oświatowe⁶.

Istotne jest jednak to, że sposób określania środków finansowych należnych jednostce samorządu terytorialnego w związku z prowadzeniem określonego rodzaju szkół, tj. konstrukcja części oświatowej subwencji ogólnej, jest inny od sposobu określania środków finansowych przeznaczonych przez jednostkę samorządową na zadania oświatowe ogółem lub podziału tych środków pomiędzy szkoły. Jak wskazują A. de la Fuente i A. Ciccone⁷: „obecny model finansowania szkół publicznych ma wszystkie wady tradycyjnego (niezadaniowego) planowania budżetowego”.

Wsparcie udzielane jednostkom samorządu terytorialnego bazuje na koszcie jednostkowym kształcenia ucznia, co jednocześnie (przy założeniu stosowania podobnego mechanizmu na szczeblu lokalnym) jest podobne w konstrukcji do bonu oświatowego⁸. Finansowy standard A, co wynika ze szczegółowej konstrukcji części oświatowej subwencji ogólnej, powinien być traktowany jako koszt kształcenia jednego ucznia niewymagającego szczególnego traktowania. W sytuacji gdy na terenie określonej jednostki samorządu terytorialnego (szkoły działającej na terenie określonej jednostki samorządu terytorialnego) znajduje się uczeń o szczególnych wymaganiach, a co za tym idzie koszty związane z edukacją tego ucznia są wyższe, to kwota ta jest zwiększana o określony procent – do czego służą wagi/przeliczniki. Można by zatem stwierdzić, że „pieniądze idą za uczniem” do określonej szkoły⁹. Na przeszkodzie stoją jednak następujące problemy. Wysokość części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego jest corocznie, arbitralnie ustalana jako wydatek

⁶ Por. art. 7 pkt 3 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz.U. 2003, nr 203, poz. 1966, ze zm.; art. 19 ustawy z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003, Dz.U. 1998, nr 150, poz. 983, ze zm.

⁷ A. de la Fuente, A. Ciccone, *Kapitał ludzki w gospodarstwie globalnej opartej na wiedzy*, Raport końcowy dla Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia i Spraw Socjalnych, Komisja Europejska 2002, www.men.gov.pl, za: K. Gawroński, A. Stefan, *Zarządzanie placówką oświatową*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006, s. 38.

⁸ Konstrukcje bonów oświatowych różnią się od siebie (por. P. Bilecki, *Bony edukacyjne. Granice urynkowienia edukacji*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2005), lecz istota polega na przekazaniu uczniom możliwości dowolnego wyboru szkoły – ta szkoła, którą wybrał uczeń (lub rodzice) otrzyma z tytułu kształcenia tego ucznia określone środki. Mechanizm ten wprowadza konkurencję „o ucznia” pomiędzy szkołami, a zarazem sprawia, że szkoły mające dobrą opinię wśród uczniów lub ich rodziców otrzymują większe środki finansowe.

⁹ Zakładając, że identyczny mechanizm zastosowany zostałaby przez gminę do określenia wysokości środków finansowych należnych szkołom działającym na terenie jednostki samorządu terytorialnego.

budżetu państwa. E. Malinowska-Misiąg i W. Misiąg podkreślają, że taki sposób ustalania finansowego standardu A powoduje, że nie jest on standardem kosztów, lecz wielkością wynikającą z narzuconej wcześniej ogólnej kwoty subwencji oświatowej¹⁰. W rzeczywistości zatem wysokość standardu finansowego A może nie być nawet zbliżona do wysokości kosztu edukacji jednego „przeciętnego” ucznia. Stopień pokrycia wydatków oświatowych samorządu subwencją oświatową zależy zatem przede wszystkim od ustalonej kwoty łącznej tej subwencji. Ponadto zastosowane przeliczniki mogą nie odzwierciedlać dodatkowych kosztów związanych ze szczególnymi cechami określonych uczniów.

2. Wydatki oświatowe powiatów ziemskich na licea ogólnokształcące i szkoły zawodowe¹¹ w latach 2005–2009

Realizacja zadań oświatowych w powiatach wiąże się z wykorzystaniem środków finansowych pochodzących zarówno z subwencji oświatowej, jak i z innych źródeł. W ostatnich latach dofinansowanie zadań oświatowych w drodze przekazywania subwencji oświatowej dla jednostek samorządu terytorialnego kształtowało się na stosunkowo stabilnym poziomie 78–80%. Na tym tle najlepiej wypada kwestia finansowania zadań oświatowych w powiatach, gdzie średnie dofinansowanie ze środków własnych powiatu stanowi 2% (tabela 3). O ile zatem w gminach istnieje często podnoszony problem konieczności dofinansowania edukacji podstawowej i gimnazjalnej, będący bezpośrednim wynikiem konstrukcji części oświatowej subwencji ogólnej, o tyle przeciętnie w powiatach ziemskich nie jest on aż tak dostrzegalny.

Tabela 3

Źródła finansowania zadań oświatowych (bieżących) w powiatach ziemskich (mln zł)

Wyszczególnienie	2009	2008	2007	2006	2005
Część oświatowa SO	7053	6480	5958	5658	5542

¹⁰ E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, *Finanse publiczne w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Warszawa–Rzeszów 2006, s. 584.

¹¹ W całym artykule przez „szkołę zawodową” rozumie się liceum profilowane, technikum dla młodzieży oraz technikum uzupełniające – z wyłączeniem szkół specjalnych.

Wyszczególnienie	2009	2008	2007	2006	2005
Dotacje celowe (bieżące) na zadania oświatowe	127	46	93	65	7
Dochody własne	88	138	287	331	178

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MF.

W roku 2009 jedynie w 18 z 314 powiatów różnica pomiędzy wydatkami na oświatę i wychowanie a częścią oświatową subwencji ogólnej była ujemna. W latach wcześniejszych ta liczba utrzymuje się na podobnym poziomie, lecz wskazać należy, że istnieje kilka powiatów, które określić można mianem trwale deficytowych. Wśród powiatów deficytowych wymienić należy powiaty: bialski, bydgoski, włocławski, glogowski, grodziski, legionowski, nowodworski, obornicki, pabianicki, stargardzki, zamojski. To wskazuje, że problem niedostatecznego finansowania nie ma charakteru regionalnego.

Jak wspomniano wcześniej, podstawą wyliczenia wysokości części oświatowej subwencji ogólnej jest standard oświatowy A. W tabeli 4 przedstawiono jego wysokość w latach 2005–2009. Istotnym faktem jest to, że jego wartość maleje. Biorąc pod uwagę to, że stanowi on podstawę wysokości środków finansowych, jakie powiat otrzyma na wsparcie realizacji zadań oświatowych¹², należy rozważyć dwie sytuacje: wzrostu wysokości standardu finansowego A oraz utrzymania go na stałym poziomie. Pierwsza sytuacja byłaby uzasadniona procesami zachodzącymi w gospodarce. Jeśli założyć, że do wykształcenia jednego ucznia konieczne jest posiadanie zasobów na ściśle określonym poziomie, np. relacja liczby uczniów na nauczyciela powinna wynosić 15,5¹³, jeden oddział szkolny powinien mieć do dyspozycji 0,985 sali lekcyjnej (średnia ogólnopolska dla liceów ogólnokształcących w powiatach ziemskich w roku 2009), to generalną tendencją będzie wzrost wydatków na utrzymanie tego standardu zasobów w związku ze wzrastającymi wynagrodzeniami nauczycieli czy też wzrastającymi wydatkami na utrzymanie infrastruktury. W takiej sytuacji sama wysokość standardu finansowego będzie rosła, ale kwota ogólna części oświatowej subwencji ogólnej uzależniona będzie od demografii. Drugi przypadek oznacza w rzeczywistości realny spadek wydatków na zapewnienie standardu. Model ten może funkcjonować jedynie w sytuacji, gdy następuje

¹² Mimo że w przypadku powiatu, zgodnie z regulacją ustawową o przeznaczeniu tych środków, decyduje rada powiatu, to środki te można utożsamiać z realizacją ww. zadań, ponieważ gdyby nie subwencjonowanie, jednostki samorządu terytorialnego nie miałyby zasobów finansowych niezbędnych do prowadzenia szkół i innych placówek oświatowych.

¹³ Średnia dla wszystkich stanów USA, http://www.statemaster.com/graph/edu_ele_sec_pup_rat-elementary-secondary-pupil-teacher-ratio.

wzrost liczby uczniów, dzięki czemu nawet przy spadku wydatku jednostkowego wysokość subwencji pozwala na pokrycie niezbędnych wydatków.

Tabela 4

Szacowany standard finansowy A (zł)

Rok	Standard finansowy A
2005	3973
2006	3645
2007	3198
2008	2948
2009	2769

Źródło: http://iar.pl/aktualnosci/2009-01-22_Szacowany_standard_finansowy_w_2009.html.

W tabeli 5 przedstawiono wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego w latach 2005–2009. Minimalne wydatki w przeliczeniu na ucznia liceum ogólnokształcącego stanowiły w badanym okresie od 52,0% (2005) do 92,7% (2009) standardu finansowego A. Jednocześnie przeciętne wydatki we wszystkich powiatach ziemskich stanowiły od 105,6% (2005) do 227,6% (2009), przy czym powiaty przeciętnie różniły się wysokością wydatków na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego niespełną jedną trzecią wartości średniej. Mediana wydatków w przeliczeniu na ucznia jest nieco bliższa wartości standardu finansowego A. W przypadku wartości maksymalnych stanowiły one wielokrotność standardu finansowego A od 2,5 do ponad 7.

W przypadkach skrajnych, tj. wartości bardzo wysokich i bardzo niskich, spowodowane jest to określonego typu polityką oświatową. Wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego wzrastają drastycznie w ostatnich latach badanego okresu, co spowodowane jest spadkiem liczby uczniów. Przykładowo w jednym z powiatów pomimo spadku liczby uczniów ze 144 w roku 2005 do 24 w 2009 wydatki na licea ogólnokształcące utrzymywały się na zbliżonym poziomie. Inny przykład to spadek liczby uczniów ze 160 (2005) do 55 (2009). Wskazuje to na problemy, jakie wiążą się ze zmianami w funkcjonowaniu szkolnictwa. W obu przypadkach zmiany organizacyjne nie nadążają za zmianami w potrzebach. Realizacja zadań edukacyjnych wiąże się z małą elastycznością działania. Pomimo spadku liczby uczniów nie jest

możliwe automatyczne zaprzestanie utrzymywania infrastruktury niezbędnej wcześniej do właściwej edukacji uczniów. Podobnie trudne jest dokonanie zmian kadrowych.

Tabela 5

Wydatki w przeliczeniu na ucznia w liceach ogólnokształcących w powiatach ziemskich w latach 2005–2009 (zł)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
Minimum	2 065	1 870	2 056	1 155	2 569
Maksimum	10 955	11 776	21 717	22 178	17 748
Średnia	4 198	4 526	4 895	5 608	6 303
Mediana	3 993	4 249	4 588	5 244	5 835
Odchylenie standardowe	1 217	1 352	1 643	1 977	2 108

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tabeli 6 przedstawiono wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia szkoły zawodowej (liceum profilowane, technikum, technikum uzupełniające) w latach 2005–2009. Minimalne wydatki w przeliczeniu na ucznia szkoły zawodowej stanowiły w badanym okresie od 44,8% (2005) do 102,8% (2009) standardu finansowego A. Jednocześnie przeciętne wydatki we wszystkich powiatach ziemskich stanowiły od 135,2% (2005) do 338,6% (2009). W przypadku wartości maksymalnych stanowiły one wielokrotność standardu finansowego A od 5 do ponad 15 (!).

Ostatnie przytoczone wartości są oczywiście konsekwencją tego, że wykształcenie osoby o profilu zawodowym jest co do zasady droższe niż o profilu ogólnym. Przeciętny koszt wykształcenia ucznia w liceum ogólnokształcącym wynosił w badanym okresie od 4198 zł do 6303 zł. W tym samym czasie wykształcenie w szkole zawodowej wiązało się z wydatkami w przeliczeniu na ucznia na poziomie od 5373 zł do 9377 zł. Jednocześnie w obu przypadkach – szkół ogólnokształcących i zawodowych – powiaty różnią się przeciętnie o około jedną trzecią średnich wydatków na ucznia.

Wartości skrajne wydatków w przeliczeniu na ucznia szkoły zawodowej w powiatach ziemskich wiążą się z podobnym problemem, jaki występuje w liceach ogólnokształcących. Wydatki sięgające w skali jednego roku ponad 40 tys. zł są konsekwencją zmian demograficznych oraz związanych z syste-

mem oświaty. Wzrost następuje z poziomu 9454 zł w roku 2005 do ponad 42 tys. zł w roku 2009, co jest konsekwencją spadku liczby uczniów z 641 do 156 przy utrzymaniu podobnego poziomu wydatków.

Tabela 6

Wydatki w przeliczeniu na ucznia w szkołach zawodowych* w powiatach ziemskich w latach 2005–2009 (zł)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
Minimum	1 778	1 606	2 851	2 842	2 847
Maksimum	20 681	33 733	44 366	32 627	42 848
Średnia	5 373	6 072	6 684	7 893	9 377
Mediana	5 095	5 626	6 243	7 354	8 644
Odchylenie standardowe	1 713	2 607	2 914	2 911	3 693

* Liceum profilowane, technikum, technikum uzupełniające.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istotne jest zatem, że wśród powiatów ziemskich występuje bardzo duże zróżnicowanie wysokości wydatków w przeliczeniu na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego oraz szkoły zawodowej. Generalna tendencja wysokości wydatków w obu przypadkach jest identyczna – z roku na rok koszt wykształcenia jednego ucznia w szkole prowadzonej przez powiat ziemski wzrasta. Z jednej strony jest to uzasadnione wzrostem wydatków związanych z zasobami szkoły – ludzkimi i rzeczowymi. Z drugiej strony część powiatów boryka się z problemami organizacyjnymi. W tych powiatach, w których wysokość wydatków na jednego ucznia liceum lub szkoły zawodowej osiąga kwotę kilkudziesięciu tysięcy złotych, wynika to z niedostosowania zasobów do potrzeb, tj. spadająca liczba uczniów nie skutkuje zmniejszeniem liczby nauczycieli czy pomieszczeń. Jest to o tyle uzasadnione, że zmiany w liczbie uczniów następowały szybko w krótkim czasie, a zatem nie było możliwe szybkie dostosowanie bazy szkolnej do nowych, niższych potrzeb. Oznacza to jednak także, że w najbliższym czasie, biorąc pod uwagę trendy demograficzne, takie dostosowania muszą nastąpić.

Posumowanie

Finansowanie zadań oświatowych w powiatach w zasadniczo opiera się na części oświatowej subwencji ogólnej. Ta naliczana jest w oparciu o standard finansowy A, będący w założeniu kosztem wykształcenia jednego ucznia niemającego specyficznych potrzeb edukacyjnych. W latach 2005–2009 wysokość tego standardu spadała każdego roku, co jest konsekwencją tego, że standard jest wypadkową kwoty subwencji i liczby (przeliczeniowej) uczniów, a nie wartością założoną. Analiza wykazuje, że różnica pomiędzy rzeczywistym wydatkami na licea ogólnokształcące i szkoły zawodowe w przeliczeniu na jednego ucznia a wspomnianym standardem jest coraz większa. Traci on zatem funkcję, jaką pełnić powinien, ponieważ poprzez wagi nie uda się uwzględnić rosnących w sposób naturalny wydatków. O ile przeciętnie część oświatowa subwencji ogólnej wystarcza na sfinansowanie prawie wszystkich wydatków związanych z finansowaniem szkół w powiatach ziemskich, o tyle istnieje wiele powiatów, których środki te nie są wystarczające.

Powiaty ziemskie w badanym okresie różniły się pod względem wydatków w przeliczeniu na jednego ucznia liceum ogólnokształcącego i szkoły zawodowej – o 1,2 tys. do 3,6 tys. zł. Różnica ta była wyższa w przypadku szkół zawodowych ze względu na fakt, że sam koszt kształcenia w takich szkołach jest wyższy. W części powiatów w badanym okresie nastąpił bardzo wysoki wzrost wydatków jednostkowych z powodu spadającej liczby uczniów i braku elastyczności w dostosowaniu zasobów do bieżących potrzeb. Racjonalizacja tych wydatków będzie musiała jednak nastąpić ze względu na ograniczenia budżetowe.

Literatura

- Bilecki P., *Bony edukacyjne. Granice urynkowienia edukacji*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2005.
- Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M., *Finanse samorządowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Education at Glance 2010 – OECD Indicators*, OECD 2010.
- Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006.
- Fuente A. de la, Ciccone A., *Kapitał ludzki w gospodarce globalnej opartej na wiedzy*, Raport końcowy dla Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia i Spraw Socjalnych,

- Komisja Europejska 2002, www.men.gov.pl, za: K. Gawroński, A. Stefan, *Zarządzanie placówką oświatową*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006.
- Malinowska-Misiąg E., Misiąg W., *Finanse publiczne w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Warszawa–Rzeszów 2006.
- Osiatyński J., *Finanse publiczne. Ekonomia i polityka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

ISSUES OF FINANCING SECONDARY SCHOOLS IN DISTRICTS

Summary

The aim of the article is showing issues of financing secondary schools and vocational secondary schools in districts. Financing of educational tasks in the districts, for the most part based on the educational part of the general subsidy. This is calculated based on the financial standard A, which is supposed to reflect the cost of education per pupil, which does not have specific educational needs. The analysis shows that the difference between the actual expenditure on secondary schools and vocational secondary schools per pupil and financial standard A is growing. Districts differed in terms of spending per pupil of secondary school and vocational secondary school differed by 1.2 to 3.6 thousand zł. This difference was higher in the case of vocational schools, due to the fact that the same cost of education in such schools is higher. In some districts there was a very high increase in unit costs due to the declining number of students and lack of flexibility in adjusting resources to current needs. Rationalisation of these expenditures, however, will have to occur due to budgetary constraints.

Translated by Marcin Będzieszak